

יומא סג

משה שווערד

1. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף סב עמוד ב

אם עד שלא הגריל עליהם חייב כרת על שניהם. וקשה מהא דאמרינן בפרק בתרא דזבחים דמעט התם כמתני' פרת חטאת ושעיר המשתלח שאין חייבין עליהן בחוץ מקרא דאל פתח אהל מועד ופריך בגמרא ושעיר המשתלח לא ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא אי קרבן הך ברייתא דמייתי בשמעתין דקתני בה ולא אוציא שעיר המשתלח שהוא ראוי לפתח אהל מועד תלמוד לומר לה' להוציא שעיר המשתלח ומשני הא קודם הגרלה הא לאחר הגרלה פירוש לאחר הגרלה שוב אינו ראוי לפתח אהל מועד אבל קודם הגרלה עדיין הוא ראוי לפתח אהל מועד כדי להגריל עליו ממעטינן ליה מלה' והכא אמרינן דקודם הגרלה חייב על שניהם, [1] וי"ל דודאי הו"מ לאקשווי התם על ההיא שינויא מברייתא דהכא אבל בלאו הכי פריך ליה שפיר דלאחר הגרלה נמי אכתי ראוי הוא לפתח אהל מועד לצורך וידוי, ולמאי דמסיק התם כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי ניחא דלא ממעטינן ליה אלא לאחר הגרלה אבל קודם הגרלה מחייב.

2. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף סב עמוד ב

תירצו בתוספות דאין הכי נמי דלפום ההוא פירוקא תיקשי מתניתא דהכא וסוגיין דעלה, מיהו הא פרכינן על ההוא פירוקא ואמרינן אחר הגרלה נמי הא איכא וידוי אלא אמר ר' מני לא קשיא כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי כלומר אידי ואידי אחר הגרלה ומתניתא קודם וידוי ומתני' לאחר וידוי אבל קודם הגרלה דכולי עלמא חייב כיון דראוי לשעיר הנעשה בחוץ, וסוגיין דהכא אהיא מסקנא סמיך, ובדין הוא דהוה לן למיפרכ התם על פירוקא קמא ממתניתא דהכא אלא דכיון דקושיא דהתם סגי לן לא חיישינן למיפרכ מהא ודכוותה בתלמודא, ואפשר דכי איתמר ההיא פירוקא התם בני מדרשא לא שמיעא להו מתניתא דהכא.

3. ספר איזהו מקומן [2-3]

ובתור"י כאן כתבו לחלק דקודם הגרלה דהתם היינו כשכבר הגריל אלא שלא גמר הנחת הגורל.
ובדרך נוספת חילקו דמיירי התם שכבר נתקדש שעיר החיצון דמוספין, דתו ליכא למימר דראוי הוא לשעיר החיצון, לכך ממעיט מלה'. וראה באבי עזרי (מעשה"ק ית).

4. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן כד

כתבו בת"י (יומא ס"ה ע"ב) על הא דאמרינן שם בפר ושעיר של יוה"כ שאבדו שאין כשרין ליוה"כ הבא משום דאין הגורל קובע משנה לחברתה ומקשינן ונייתי ונגריל ז"ל ונייתי ונגריל פי' ליוה"כ אחר יעשה גורל חדש אבל מה שהגריל ביוה"כ של אשתקד לא מהני מידי ותימה לריב"א א"כ שאין הגורל מועיל כלום למה ימות והלא יכול לשנותו לשעיר הנעשה בחוץ ולשעירי הרגלים ויש לדחות דמ"מ מהני מה שהגרילו עליהם שאין לשנותן לשום שעיר ואע"ג שאינו מועיל כלום לענין שכשיבוא יוה"כ אחר יגרילו ואולי יחול על שם של עזאזל על של עזאזל של שם שיהיה הגורל להיפך ממה שהיה אשתקד עכ"ל ומוכח מדבריהם נמי דההגרלה עושה ב' דברים שעושה אותן כמו קן סתומה וגם מפרש איזה לשם ואיזה לעזאזל ורק פירושן לא מהני לשנה הבאה אבל קביעותן לאותן השעירים מהני אף ליוה"כ הבא וא"י לשנותן לשעיר הנעשה בחוץ ונראה בטעמו של דבר דמקצת הגרלה מהני ליוה"כ אחר ומקצתו לא מהני אע"ג דאין הגורל קובע משנה לחברתה ונראה דזה דהגרלה קובעת שאי אפשר לשנותן לשעיר הנעשה בחוץ אינה משום דההגרלה עצמה עושה זאת רק ע"ז מהני קריאת שם דאף למ"ד הגרלה מעכבת היינו רק דלהתפרש איזו לשם ואיזו לעזאזל לא מהני קריאת שם וצריך דוקא הגרלה אבל לקובען שיהיו אלו השעירים לשם ולעזאזל הוא קביעות כשאר קרבנות שהוא ע"י זה שמיחדן לכך א"כ כיון שמגריל עליהם אין לך יחוד גדול מזה דע"י מעשיו הוא מוכיח שמיחדן לשם ולעזאזל וזה מהני אף

ליוה"כ אחר וזה דאמרינן דב' שעירי יוה"כ עד שלא הגריל עליהן חייבין עליהם בחוץ מפני שראויים לשעיר הנעשה בחוץ ומשמע אף כשיחזן שיהיו לשם ולעזאזל שהרי קורא אותן ב' שעירי יוה"כ ומ"מ יכול לשנותן לשעיר הנעשה בחוץ נראה הטעם משום דקי"ל דק"צ סכין מושכתן למה שהן וקודם לכן יכול לשנותן לקרבן אחר אעפ"י שיחזן וכן שעירי יוה"כ עד שלא הגריל עליהם יכול לשנותן לקרבן אחר אעפ"י שיחזן כשאר ק"צ אך זהו רק משום תנאי ב"ד שיהיה אפשר לשנותן כמ"ש תוס' שבועות (י"ב ע"ב) אך זה דוקא קודם הגרלה אבל לאחר הגרלה שכבר עשה בהם מצוה אי אפשר תו לשנותן:

5. חזון איש או"ח ס' קכת:ב

ונראה דקדש הגרלה לא קדשי עדיין קדשי"ג אלא קדושת חכ"ל וכשם שדמי חכ"ל ראויין לכל קרבן כ"ג שעירים שלקחו דמי חכ"ל ראויין לכל קרבן אצל קשה כיון דלא קדשי עדיין קדשי"ג למה חייבין עליהן בחוץ בלא לאו קרבן ניכחו ואינן ראויין לפתח חכ"מ, וז"ל דכמו דקנין קדישין קדשי"ג ומתפרשין חכ"כ בעשיית כהן כ"ג שעירים הנקחין בתה"ל קדישין קדשי"ג לכל קרבנות הבחין שעירין ומתפרשין חכ"כ בעשיית כהן ושעירי יוה"כ הגרלתן מפרשתן והלכך קדש הגרלה כן ראויין לשעיר החילון, ומיהו נראה שאם ייחד השנים להגריל עליהם נתיקדו. למלותן ואינן ראויין לחילון, וככא חיוני צבקהיטן ע"מ שיביי רח"ן לכל מה שיחזן ולפי"ז י"ל דסוגיא

6. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יח הלכה יא

שני שעירי יום הכפורים ששחטם בחוץ, אם עד שלא התודה עליהם חייב כרת על שניהן הואיל וראויין לבוא לפני השם לידו, ואם אחר שהתודה פטור על המשתלח שהרי אינו ראוי לבוא לפני השם.

השגת הראב"ד / שני שעירי וכו' עד אם לא התודה. א"א אני שונה בברייתא עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם ופירש רב חסדא הואיל וראויים לשעיר הנעשה בחוץ משהגריל עליהם חייב על של שם ופטור על של עזאזל אלמא אפילו קודם שהתודה כיון שהגריל ועלה עליו הגורל לעזאזל פטור עליו בחוץ אף על פי שעתידי להתודות עליו שאין ראוי לבא לפתח אהל מועד ויהא מיוחד לשם אלא שיהא ראוי לזריקה ולהקטרה שנאמר לה' וחי ראשי שמעתא דזבחים הטעהו שלא ירד לפירושה ומצאה משובשת.

7. כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק יח הלכה יא

[יא] שני שעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ וכו' עד שהרי אינו ראוי לבא לפני ה'. משנה וגמ' פ' בתרא דזבחים (דף ק"ב): וכתב הראב"ד שני שעירי וכו' א"א אני שונה בברייתא עד שלא הגריל וכו'. ואני אומר שמעתא הכי איתא בפרק בתרא דזבחים ... ומה שהקשה הראב"ד על רבינו ממה ששנו בברייתא פרק שני שעירי עד שלא הגריל עליהם יש לומר דלמאי דמסיק בפרק בתרא דזבחים צריך לשנויי דתנא לוידוי הגרלה קרי ליה:

8. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף סב עמוד ב

מחוסר הגרלה. תימה דהכא משמע דלית ליה לרב חסדא הואיל ואפילו לחומרא כיון דמחוסר מעשה, ובפסחים פ' תמיד נשחט קאמר גבי שחטו למולים לזרוק דמו לערלים דפליגי התם רבה ורב חסדא וקאמר רב חסדא הואיל ואי בעי מתקן נפשיה דחזי למיכל הוי שינוי בעלים ופריך מי אית ליה לרב חסדא הואיל והא איתמר האופה מיו"ט לחול וכו' בשלמא דרבה אדרבה לא קשיא הכא מחוסר מעשה וכו' אלא לרב חסדא קשיא ומשני כי לית ליה לרב חסדא לקולא לחומרא מי אית ליה אלמא אית ליה הואיל לחומרא אפילו היכא דמחוסר מעשה, וה"ר אלחנן תירץ כיון דבידו לתקן עצמו ובאיסור כרת הוא עומד כל זמן שלא תיקן לא השיב כמחוסר מעשה.

9. שערים מצויינים בהלכה

דף סג. ואמאי לימא הואיל וראוי שלא לשמו בפנים כו'. הקשו בשיח יצחק ובמרומי שדה, למה לא פריך מגמרא פסחים (סב.) האופה מיו"ט לחול דס"ל לרב חסדא דלוקה, ולא אמרינן הואיל ואי מקלעי ליה אורחין חזי ליה, ולישני נמי כי לית ליה לרב חסדא הואיל לקולא, אבל לחומרא אית ליה כמו דמשני שם. ותיירצו שיש לדחות הקושיא בפשיטות, ולא צריך לחלק בין לקולא ולחומרא, והיינו דדוקא שאינו בידו לית ליה לרב חסדא הואיל, דהא אין בידו שיבואו אורחין, משא"כ הכא דבידו לעשות אית ליה הואיל. והנה סברא זו מובא בתוס' ישנים לקמן (סד. בד"ה מחוסר פתיחה)

10. גליוני מנחת חן

שם אין מחוסר זמן לכו ביום. ובספר שם משמואל (פ' וארא) כתב דזהו פתח לגאולה העתידה, שאי אפשר לומר לא הגיע עוד זמנן של ישראל להגאל, כי הרי אלף השישי הוא יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים ואין מחוסר זמן לכו ביום.

11. קונטרס בענין עבודת יו"כ - גריד"ס

סב: — ת"ר שני שעירי יזה"כ ששחטן בחוץ וכו' אמר רבינא השתא דאמר רב חסדא וכו'. השוואת רבינא לכאורה משוללת הבנה דמה ענין שעיר קודם הגרלה לשלמים קודם פתיחת דלתות ההיכל. הלא הגרלה אינה רק פעולה הבאה להכשיר הקרבת השעיר אלא קובעת עצם הקרבן ומגדירתו ולפני שהגריל אין כאן קרבן כלל. פתיחת דלתות ההיכל, לעומת זאת, אף אם תוגדר כמעשה שבגופם של שלמים, וכפי שפירש רש"י כאן (ד"ה הא), רק מאפשרת הקרבת השלמים אך אינה יוצרתו; והקרבן קיים וגמור אף כשהדלתות נעולות, אלא שהקרבתו מנועה מסיבה צדדית. וכיון שכן אפשר בנקל לומר ששלמים קרויים ראוי לבא לפתח אהל מועד אף כשדלתות ההיכל טרם נפתחו אך שעיר לפני הגרלה אינו ראוי לכך אלמלא היותו ראוי לשעיר הנעשה בחוץ, ומה בא רבינא להשוותם. ולאור השוואתו משמע שאף הגרלה אינה מעכבת מפאת היותה קובעת ויוצרת חפצא של קרבן השעיר אלא כמעשה המהווה שלב בסדר עבודת היום; וכך אמנם משמע מרש"י לעיל (מ., ועיין מש"כ שם). אך מכל הסוגיא שם משמע כדעת הת"י שהוסברה לעיל שלדעת רבי יהודה הגרלה מעכבת כקובעת ולא כפעולה. ובכך, דברי רבינא צריכים עיון גדול.

12. ספר איזהו מקומן

א] שיטת רש"י בזבחים סא. דדין זה הוא בשלמים דוקא ולא בשאר קרבנות [והביאו תוס' כאן סג. סוד"ה שלמים], ותוס' שם פליגי דה"ה בכל הקרבנות. והא דתנן (תמיד ל:) לא היה שוחט עד שישמע קול שער הגדול שנפתח ובעולת תמיד מיירי, ההוא למצוה בעלמא - תוס' מנחות צה. (ד"ס מר). והנצי"ב בהעמק דבר

13. העמק דבר על ויקרא פרק ג פסוק ב

פתח אהל מועד. מזה דרשו ריש מס' עירובין דשלמים ששחטן לפני פתיחת דלתות ההיכל פסול. ופירש"י בזבחים דס"א א' דדוקא שלמים כך הוא ולא עולה. והתוס' הקשו מדתנן במס' תמיד לא היה השוחט שוחט עד ששומע שער הגדול שנפתח. ולק"מ דהתם הוא משום כדי להסמיך זריקה לשחיטה וזריקה ודאי מעכב פתח אהל מועד. משא"כ במשכן שהיה רק פרכת המסך והיה אפשר לעשות הפתיחה בין שחיטה לזריקה. וגם בבהמ"ק כשר אם לא נפתח פתח ההיכל בשעת שחיטה. ושי להתבונן מ"ש שלמים דחמור בזה מעולה. ונראה משום דעולה טעונה צפון המזבח וא"כ ניכר בזה שהוא שחיטת קדשים וסכין מקדשו כדאי' במנחות דק"א משא"כ שלמים שאין קפידא מש"ה בעינן דוקא פתח א"מ. ומזה הוכחה דגם עולם בקר טעונה צפון כדעת חז"ל:

14. משך חכמה על ויקרא פרק ג פסוק ב

ושחטו פתח אהל מועד - מגיד שלמים ששחטן קודם פתיחת אהמ"ע פסולין (זבחים נה:): לשיטת רבותינו בתוס' (עירובין ב ד"ה שלמים) הוא הדין בכל הקרבנות וכמו שזכרנו במסכת תמיד (ג-ו) לא היה תמיד נשחט עד שהיה שומע קול שער שנפתח, וזריקה גבי עולה כתיב וזרקו כו' פתח אהמ"ע, נמצא דכל התחלת עבודה דמעכבא דוקא כשהיכל פתוח, משא"כ הקטרה. והענין, דצריך להיות עבודה דוקא במקום התגלות אלקותו יתברך ליחיד העבודה למקור המקורין לא לכח נפרד וכיו"ב חלילה, אבל כיון שהתחיל בעבודה לשמו יתברך תו סוף עבודה דלא מעכבא, דכל העושה ע"ד ראשונה עושה וסתמא לשמו יתברך מקטיר. ולכן כל תחילת עבודות אינן כשרין אלא ביום, לא בלילה, משום שביום יש התגלות אלקותו יתברך משא"כ בלילה, וכמו שמצאנו שכל דברות שנדבר הקב"ה עם משה לא היה אלא ביום כמו שנאמר (במדבר ר"פ ג) ביום דבר ה' את משה (מכילתא בא ו תו"כ) (פ' צו קסד) וכן מצאנו במדרש (שמות רבה מז-ג) שבשעה שלמד משה מפי הקב"ה היה יודע שהוא יום וכשלמד לעצמו כו'.

15. ספר איזהו מקומן

ד] בשעת זריקה צריך דלתות ההיכל פתוחות בכל הקרבנות לכר"ע דהא בזריקה ודאי כתיב פתח אוהל מועד - משך חכמה פרשת תצוה עה"פ ושחטת את הפר, [ועיי"ש הערת יד לחכמה], וכן בפרשת ויקרא עה"פ ושחטו פתח אהל מועד, וכ"כ העמק דבר (ויקרא ג).

16. תוספות מסכת יומא דף סג עמוד א

שלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור - תימה דא"ר יוחנן פרק השוחט והמעלה (זבחים דף קז:): המעלה בזמן הזה בחוץ חייב ואמאי הא אינו ראוי אל פתח אהל מועד כיון דנהרס המזבח דאפי' נפגם המזבח אמרי' בפ' קדשים (שם נט. ודף סב.) כל הקדשים שנשחטו שם פסולין והוה ליה מחוסר זמן ואפילו מחוסר פתיחת דלתות פטור כל שכן מחוסר מעשה גדול ותנן בפרק בתרא דזבחים (דף קיב:) אותו ואת בנו מחוסר זמן בחוץ אפילו לא תעשה אין בו לרבנן דרבי שמעון ועוד אמרינן בפ"ק דע"א (דף יג.) אם הקדיש והעריך והחרים בזמן הזה בהמה תעקר ופרץ ונשחטיה מישחט ופירש רש"י משום שחטי חוץ ליכא דבקדשי בדק הבית מיירי ולא נהירא לר"י דאם כן כי פריך ונשוויה גיסטר' היכי משני מפני שמטיל מום בקדשים אלא מפרש ר"י דמיירי בקדשי מזבח ולא מחייב משום שחטי חוץ דהוה ליה מחוסר זמן ודוחק לומר דההיא דמסכת ע"ג אתיא כמאן דאמר הותרו הבמות חדא דמנא ליה לאוקמי כמאן דאמר הותרו הבמות כדי להקשות ונשחטיה מישחט כיון דלמאן דאמר לא הותרו לא קשיא ועוד דהא סתם מתניתין היא בפרק בתרא דזבחים (דף קיב:) דירושלים אין אחריה היתר ובגמרא פריך מינה למ"ד בפ"ק דמגילה (דף י.) שמעתי שמקריבין בבית חוניו [1] וי"ל דר' יוחנן דמחייב במעל' בחוץ מיירי בהעלאת קטרת דלא בעי מזבח דאמרי'

בפרק קדשי קדשים (זבחים דף נט.) מזבח שנעקר מקטיר קטרת במקומו [2] אי נמי בהעלאת מנחה דדוקא במיני זבחים אמרינן כשנפגם המזבח שפסולין דנפקא לן מוזבחת עליו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר וניחא נמי דנקט רבי יוחנן המעלה טפי משחיטה וזריקה [3] אי נמי יש לומר דמיירי שבנוי מזבח במקומו והעלה בחוץ דס"ל קדשה לעתיד לבא ...

17. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף סג עמוד א

והנה התוס' בזבחים [נ"ט. ד"ה עד שלא] הוסיף להקשות אמאי אר"י המעלה בזה"ל בחוץ חייב, הרי שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות היכל פטור, דאינו ראוי לפתח אהל מועד וכ"ש זה. הרי דהקשו התוס' דחסר אף בזה"ל פתיחת דלתות היכל וכן מבואר בתוס' בע"ז [י"ג: ונשחטיה] דבזה"ל השוחט קדשים אין חייב משום שחוטאי חוץ מאחר שאינו ראוי לביאת פתח אהל מועד מידי הוה אשלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל דפטור. והנה מדלא הקשו התוס' הכא האי קושיא ש"מ דלא ס"ל. וס"ל דלא שייך חסרון פתיחת דלתות היכל במקום שאין דלתות דאדרבה הכל פתוח וליכא שום דלתות וא"כ לא הוה שום חסרון. וה"נ כתב הרשב"א בשבועות בפירוש [ט"ז ב].

ונראה דהראשונים נחלקו בגידרא דהאי מילתא דיש לדון האי דינא דפתח אהל מועד דבעינן פתיחת דלתות היכל באם פירושא דמילתא הוא שלא יהיה נעול, ובעינן שיפתח כדי שלא יהא נעול ולהוריד המניעה או דהכוונה היא שיש דין שיהא פתח אהל מועד, והיינו שהא פתח שיוכל לפתחו וכל זמן דליכא פתח שלא נתקיים כאן דין הפתיחה הוה חסרון. דהראשונים שהקשו בהא דמעלה בחוץ שיפטר משום דליכא פתיחת דלתות היכל, היינו שלמדו דבעינן שיהא פתח אהל מועד, והא כיון דליכא פתח ולא נתקיים כאן דין פתיחה כבר הוה חסרון [והיינו שיש דין בפועל שיהא מעשה פתיחה] משא"כ התוס' כאן והרשב"א בשבועות ס"ל דכל האי דינא היינו שלא יהא נעול אלא שיהא פתוח ואין כאן דין בעצם מעשה הפתיחה, לכן לא היה שום חסרון בזה"ל דאין שום דלתות שהם נעולים.

18. תוספות מסכת יומא דף סג עמוד א

טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור - תימה לר"ת נידוק מרישא איפכא טעמא דלשמו הא סתמא חייב ודוחק הוא לומר דלשמו דרישא היינו סתמא משום דאמרינן ריש פ"ק דזבחים (דף ב:): דסתם זבחים לשמן הן עומדין דהני מילי בזמן אבל פסח בשאר ימות השנה סתמיה לאו לשמו קאי אלא נראה כספרים דלא גרסי טעמא דשלא לשמו ואיכא למימר דמרישא דייק לשמו אמאי פטור דס"ד דלא בעי עקירה וא"כ אמאי פטור והא אי בעי שחיט סתמא בפנים דסתמא שלא לשמו קאי ומשני דבעי עקירה וכי האי גוונא איכא בפרק תמיד נשחט (פסחים סד.) ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב וגרס רש"י שם כמו בכאן טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור וקשיא נמי התם כמו שהקשינו בכאן אלא יש לפרש שם כדפירשתי הכא.

19. ספר איזהו מקומן

הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמים בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין:

[א] בטעם הדבר דעולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין פירש"י לפי דעולה ושלמים באין נדבה.

אולם מדברי הרמב"ם (מעשה"ק יא. ע.) משמע הטעם לפי דאם הביא העולה תוך ימי ספירו יצא דיעבד, ובתוי"ט ריש פי"ד דזבחים הביא דכן מפורש ברמב"ם פיהמ"ש שם בנוסחת א"י. ובאבי עזרי (ציאמ"ק ג. יא.) ביאר כן גם דעת הרמב"ם בהלכה שם. וראה קושית הרש"ש בזבחים קיב:, וע"ע מקדש דוד (כו. ה.).

וכתב בחי' הגרי"ז (זמ"ס ו:): דסברת הרמב"ם שנחלק על רש"י, משום דס"ל דעולת חובה א"א לשנותה לנדבה. \ וּבבבאור סברות המחלוקת, וכן ביאור דעת הרמב"ם דמחוסר כפורים שהקריב עולתו תוך ספירו יצא - יעוי' במנחת אברהם זבחים (ח"ג עמ"ל ר').

20. שפת אמת על יומא דף סג/א

בגמ' עקירת חוץ ל"ש עקירה פ"י רש"י עקירת שם כו' אבל בחוץ לעולם שמו עליו, ואע"ג דמ"מ הוא ראוי לשלא לשמו ונימא הואיל ובידו לעקור שמו כו' י"ל דעקימת שפתיו במה שיאמר שלא לשמו כיון דבעי עקירה מיחשב כמעשה והו"ל כמחוסר מעשה, ויש להסביר יותר דפסח שלא בזמנו כיון דפסול לשמו כ"ו שאינו שוחטו שלא לשמו מאחר דצריך עקירה הו"ל כחולין ובמה ששחטו שלא לשמו הו"ל כמקדישו [דהא בשמו הראשון לא הי' ראוי להקרבה]:

21. תוספות מסכת יומא דף סג עמוד ב

ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח - רש"י לא גריס פרת חטאת דפרת חטאת לא אתיא כלל לפתח אהל מועד והדין עמו דאי משום דכתיב בה והזה אל נכה פני אהל מועד מדמה אם כן כי פריך בזבחים ושעיר המשתלח לאו ראוי אל פתח אהל מועד הוא ופריך מזאת הברייתא דקרי ליה ראוי אל פתח אהל מועד ומשני ליה כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה ואי בעית אימא כאן קודם וידוי וכו' ליפרוך מפרת חטאת ולא הוה מצי לשנויי כדמשני **על כן נראה דלא גרס פרת חטאת בברייתא ודוחק הוא דבברייתא גרסינן שהן ראויים** וכו' עד יצאו אלו שאינן מיוחדין **בלשון רבים** וצריך לגרוס שהוא ראוי יצא בלשון יחיד כיון דלא גרסינן אלא שעיר המשתלח **ונראה לי ליישבו והכי פירושו ולא אוציא פרת חטאת ואפילו אם תמצא לומר שאוציא נמי פרת חטאת כיון דאיהי לא אתיא פתח אהל מועד מכל מקום לא אוציא שעיר המשתלח** ת"ל לה' והשתא ניהא דכי פריך בפרק פרת חטאת (זבחים דף קיג.) משעיר המשתלח לא פריך מפרת חטאת משום דבהאי ברייתא נמי את"ל קאמר דפרת חטאת אינה ראויה לפתח אהל מועד לה' לשעיר המשתלח דההוא ודאי ראוי לפתח אהל מועד הוא ולהכי לא פריך התם אלא משעיר המשתלח.

22. ספר מנחת חינוך - מצוה רצג - אות א

מצות הקרבן שיהיה משמונה ימים ולמעלה: שיהיה כל קרבן וכו'. דין זה מובא בר"מ פ"ג מאיסורי המזבח ה"ח. ועיין משנה למלך שפלפל, **אם הא דאסרה תורה קודם שמונה ימים הוא מטעם ספק נפל ובכלו לו חדשיו מותר אפילו תוך שמונה, או דגזירת הכתוב אף בידוע שכלו לו חדשיו**, ועי"ש שמביא בשם התוס' ב"ק י"א ע"ב ד"ה בכור ותוס' מנחות ל"ז ע"א ד"ה שומע, **ושאר ראיות דגזירת הכתוב הוא אפילו בידוע שכלו חדשיו מ"מ אסור להקריבו קודם שמונה ימים.**

23. שפת אמת על יומא דף סג/ב

בגמ' טעמא דרבי רחמנא הא לא"ה הו"א שעיר המשתלח קדוש במחו"ז והא אין הגורל קובע אלא בראוי לשם משמע מלשון הגמ' דבאמת לא נתקדש במחוסר זמן, ואע"ג דכל מחוסרי זמן אי אקדשינהו קדשי ואיסורא דעביד עביד [כדאי' בתמורה (י"ט ע"ב) דמחו"ז קדוש לפני זמנו ועי' בתוס' בזבחים (קי"ד ע"ב) בד"ה היתר] מ"מ הכא י"ל כיון דאין השם מקדש אלא הגורל וגורל שאין נעשה כדין לאו גורל היא לא קדיש באמת, וע"ז ג"כ שפיר מקשי דאפי' אי במשתלח לא נאסר מחוסר זמן מ"מ הגורל לאו גורל היא כיון דאינו ראוי לשם כנ"ל:

24. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף סג עמוד ב

והנה נסתפקו האחרונים הני ז' ימים האם בעינן שיהיו ז' ימים מעת לעת ולא אמרינן ביה מקצת יום ראשון ככולו להכשיר כבר בליל שמיני או דדי לן בז' ימים ואפילו מקצת יום הראשון. ועיין פמ"ג יו"ד משבצ"ז סי' ט"ו סק"ג. ובסוף ספר פמ"ג נדפס בשם הגאון ר' שמחה להוכיח כצד אחד בספק זה מסוגין דאי נימא דבעינן ז' ימים מעת לעת, א"כ משכחת לה דכלו ז' ימים באמצע יוה"כ דהיינו כגון שנוגד בצהרי היום שבע ימים קודם, וא"כ יוכשר לקרבן בצהרי יוה"כ וא"כ מה מקשה הגמ' קרא דמחו"ז לשעיר המשתלח ל"ל הא בעינא קרא לכה"ג שכלו ז' הימים בצהרי יוה"כ והוא בא להגריל קודם שנגמר ז' הימים מעת לעת והשתא מצד מחוסר זמן דראוי לשם ליכא דהרי יכול להמתין עד לאחר צהרי היום שאז כבר כלו לו ז' הימים. וא"כ אם יעלה לשם ליכא שוב חסרון ואם יעלה לעזאזל ה"א דיכול לשלחו תיכף אף על פי דעדיין לא כלו דהרי ס"ד דליכא דין מחו"ז בשעיר לעזאזל קמ"ל קרא דגם בשעיר לעזאזל איכא האי חסרון ושפיר בעיקרא. ודחה המנ"ח [מצוה רצ"ג] דבריו דהרי כי היכא דפסול מלהקריבו קודם שכלו לו ז' ימים ה"נ דאין יכול להקדישו בתוך הז' ימים וכמבואר בהא דר' אפוטריקי, וכיון שכן הרי אין הגורל יכול לקבוע. דדינא הוא דהגורל קובע שמו של כל שעיר והכא כיון דמחוסר זמן הרי שהגורל לא יכול לקבוע השם דבעינן ששניהם יהיו ראויים לשם מצד הגורל. והכא אין יכול לקבוע על המחו"ז דאין מקדישים קודם זמנו.

מליקת עוף קדשים זו היא שחיטתו עריפתו זהו שחיטתו דחייתו לצוק לחייבו משום או"ב

1. ספר אתון דאורייתא - כלל א

...אשוב לעניינינו ואומר דמה שחידשתי דמליקת עוף קדשים זו היא שחיטתו והכרחתיו מש"ס זבחים דס"ט ע"א וכנ"ל לכאורה קשה ע"ז מש"ס יבמות דל"ב ע"ב דפליגי התם ר' חייא ובר קפרא בזר שאכל מליקה אי חייב אחת או שתיים ומטעמא דאחז"ל הוא דפליגי ע"ש אבל כ"ע מודי דמליקה לזר יש בה איסור משום נבילה וא"כ מוכח דמליקה לא חשיב שחיטה וי"ל דלגבי הכהן הוא דחשיבא מליקה שחיטה אבל לא לגבי זר וע"ע בזבחים דמ"ד ע"ב דמצריך הש"ס קרא מיוחד דלכל חטאתם להתיר חטאת העוף לכהנים דסד"א נבילה היא עכ"ל הגמ' ואי איתא מדוע סד"א לומר כן הא לגבי כהן מליקתו היא שחיטתו ואיננה נבילה כלל וי"ל דרק אחרי דכתי' קרא דלכל חטאתם להתיר חטאת העוף לכהנים הוא דאמר' דטעמא דקרא משום דמליקתו היא שחיטתו לגבי כהנים משא"כ לולי קרא הנ"ל לא הייתי אומר כלל כן ושפיר הי' אסור להם משום נבילה אולם עדיין צ"ע דכיון דלזר לא חשיבא מליקה שחיטה וכנ"ל א"כ תיכף הוא דחזית רחמנא לגבי כהנים להחשיב המליקה לשחיטה אצלם א"כ מנ"ל באמת למידרש טעמא דקרא הכי דילמא באמת אין כוונת התורה כלל להחשיב המליקה לשחיטה אצלם ומליקה היא נבילה באמת גם להם אלא שגז"ל הוא שנבילה זאת מותרת להם וזהו ענין החידוש שחידשה תורה אצלם...

עוד מצאתי בעזה"י ראי' ברורה ונפלאה דמליקה בקדשים היא שחיטתו מהא דאמר' בנ סתים דס"ג ע"ב דהמולק את העוף בערב פסח על החמץ עובר בלא תעשה אבל הקומץ את המנחה על החמץ אינו עובר וברש"י ד"ה אינו עובר כ' וז"ל דקמיצה וודאי לאו שחיטה היא עכ"ל כוונתו דכיון דכתיב לא תשחט על חמץ דם זבחי ע"כ בעי' שחיטה דווקא וא"כ כיון דמולק על החמץ חייב על כרחך דמליקה חשיבא שחיטה בקדשים דא"ל דאפי' אי אין מליקה שחיטה כלל עכ"ז שפיר חייב הואיל ועבודת המליקה היא במקום עבודת השחיטה בבהמה דז"א דהא גם קמיצת מנחה היא במקום שחיטה בבהמה וכמבואר בזבחים די"ג ע"ב ובכמה דוכתי ועל כרחך דלענין שוחט על החמץ בעי' שחיטה ממש וע"כ שפיר פטור בקמיצה הואיל ואיננה שחיטה וא"כ מוכרח מזה דמליקה חשיבא שחיטה ממש בקדשים ומה שכתב רש"י דקמיצה וודאי לאו שחיטה היא צ"ל בכוונת תיבת וודאי דמליקה נהי דאיננה שחיטה סתמית עכ"ז בעוף קדשים עכ"פ היא שחיטתו או דנהי דאיננה שחיטה לגבי זרים עכ"ז לגבי כהנים עכ"פ חשיבא שחיטה וכנ"ל משא"כ קמיצה דוודאי לאו שחיטה הוא כלל וכלל ודו"ק ויש לעיין עוד הרבה בכ"ז ובאתי רק להעיר:

2. שו"ת אחיעזר חלק ב - יורה דעה סימן ז

(ג) ... ובאמת מוכרח דחלוק איסור נבילה מטומאה דהא שער המשתלח למאן דס"ל מותר בהנאה כמבואר ביומא ס"ז מ"מ אסור באכילה דזהו לאו מחמת איסור קדש דהא מותר בהנאה ואסור מדין נבילה ומ"מ מהני דחייתו לצוק לחייבו משום או"ב =אותו ואת בנו= כמבואר ביומא ס"ד ועכצ"ל שאינו מטמא דאם מטמא ג"כ הוי כנחירה בעלמא וכן מוכח מעג"ע =מעגלה ערופה= דעריפתו מטהרתו מידי נבילה ומבואר בזבחים ע' משום דכפרה כתיב בה כקדשים ולכאורה צ"ל דהא גם בקדשים ממש במליקה איצטריך קרא שאינו מטמא בביה"ב ואי לא קרא הו"א דמטמא א"כ בעג"ע דליכא קרא מהיכ"ת שלא יטמא וצ"ל דבאמת גלי קרא במליקה דכל דנעשה לשם מצות קדשים מטהרת מטומאת ביה"ב וזהו דכפרה כתיב בה כקדשים היינו במליקה וה"ה שער המשתלח כיון דדחייתו לצוק זהו שחיטתו ונעשה דרך הכשר מהני לטהרו מידי טומאתו ודמי למליקה ומדוקדק בזה לשון הרמב"ם בפ"ג מהל' אה"ט הל' י"ג המולק קדשים בפנים כו' הרי אלו טהורין כיוצא בו עג"ע שנערפה כהלכתה טהורה כפרה כתיב בה כקדשים וכן אם נשחטה כו' הצילה אותה שחיטתה מידי נבילה עכ"ל ...

(ד) ולמש"כ עיקר החילוק, דטומאה מאיסור משום דגלי קרא במליקה דכיון דנעשה דרך הכשר קרבן שמתרת את האיסור אינה מטמאה משום דטומאה במותם אמר רחמנא וכל שנעשה דרך מתיר אינו מטמא אבל לטהר מידי נבילה בעינן זביחה והכשר סימנים דוקא ושום הכשר אחר ליכא להתיר באכילה ורק מגזיה"כ דלכל חטאתם לפינן בזבחים מ"ד דמליקת העוף נאכל לכהנים ולא משום דמליקה הוי כשחיטה ...

3. מנחת חינוך נב: טז

ובהוא ענינא תמוה לי טובא דאמר לי בב"ק מ"א ממשמע שנאמר סקל יסקל השור א"י שהוא נבילה ונבילה אסורה באכילה ולא יאכל את בשרו למה לי. וק"ל הא אמרינן ביומא דף ס"ד מחוסר זמן בשעיר המשתלח היכי משכחת לה אמר רבא כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו ביוה"כ ושחט את אמו ומקשי הש"ס כה"ג מי אסור לא תשחטו אמר רחמנא, אמרי במערבא דחייתו לצוק זהו שחיטתו עכ"ל הש"ס שם. והכוונה לע"ד כיון דמצותו בדחיה הוא במקום שחיטה כמאמר חכמינו זכרונם לברכה באגדה ומי איכפת לי' להקב"ה בין שוחט מהצואר לשוחט מהעורף לא ניתנו המצות רק לצרף בהם הבריות וה"נ מצוותו בכך וזהו שחיטתו ועיין בתוס' חולין פ"ב למדו מזה לענין עגלה ערופה דיש בו משום או"ב דעריפתו זהו שחיטתו (וע' מנחות ק"א ברש"י ובתוס' שם לענין טומאה ואין כאן מקומו). וא"כ קשה גם בשוה"נ כיון דמצותו בסקילה ראוי לומר סקילתו זהו שחיטתו ומאי פריך הש"ס בפשיטות שהוא נבילה ועיין בפ' חלק לענין עיר הנדחת כה"ג וקשה למה ומ"ש משעיר המשתלח. הן אמת דגם בשעיר המשתלח משמע דאסור באכילה האברים שלו דלא פליגי רב ושמואל ביומא ס"ד רק לענין הנאה אך כ"ז צ"ע ועוד יבואר אי"ה לענין או"ב בשוה"נ ועגלה וצ"ע רחב

4. ספר איזהו מקומן - מנחות עג

ב] מליקת העוף היא נבילה שהותרה, או דמליקתה זו שחיטתה?
האחרונים האריכו לדון בגדר מליקה דחטאת העוף: האם לעולם היא נבילה אלא שהותרה לכהנים מגזירת הכתוב, וכן משמעות הגמ' ביבמות לב: דור שאכל מליקה חייב נמי משום נבילה, או דמליקתה זו היא שחיטתה וכדמצינו בעגלה ערופה דעריפתה זו שחיטתה ובשעיר המשתלח דדחייתו מהצוק זו שחיטתו ואין מטמאין טומאת נבילות.

ובאתון דאורייתא (סי' א') האריך בזה בראיות לכאן ולכאן ווגם ממשמעות סוגיין דנבילה היא אלא דרחמנא שרייה, וגם בזכר יצחק (סי' מ"ו) דן בזה, דהמנחת חינוך (מלוה קפ"ה סוף אות י' - נקומץ המנחה) נקט בפשיטות דהוי נבילה אלא דגזיה"כ להתירה באכילה, ובקובץ הערות (למ. ג.) נקט פשוט איפכא דמליקתו זו שחיטתו ומשום הכי אין מטמאה טומאת נבילות, והאריך בענין זה בקה"י חולין (סי' י"ב), וע"ע בזה באחיעזר

5. תוספות מסכת חולין דף פב עמוד א

עגלה ערופה אינה משנה - ... הקשה ה"ר משה מבונדי"ש אמאי לא קאמר דשוחט דמתני' היינו עורף ופטור לר"ש משום דלא חזיא לאכילה ולרבנן חייב משום דעריפה זו היא שחיטה כדאמר ר' בריש פ' שני שעירי (יומא דף סד.) גבי שעיר המשתלח דחייתו לצוק היינו שחיטתו וחייב משום אותו ואת בנו וכפ' חטאת העוף (זבחים דף ע:): אמרינן דעריפה מטהרת מידי נבלה [1] ותירץ ר"ת דא"כ לא הוה ליה למיתני השוחט אלא העורף ודוחק הוא דלמא תנא שוחט משום אחריני פרת חטאת ושור הנסקל כדאמרין בפ"ב (לעיל דף כט.) דסיפא בקדשים ואידי דסליק מבהמה תנא שחיטתו כשרה ולא קתני מליקתו.

6. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף פב עמוד א

תוד"ה עגלה. אמאי לא קאמר וכו'. [2] בתוס' ישנים ביומא תירצו דליכא למימר דאיירי בעריפה כיון דלר"ש שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, אין העריפה נחשבת כשחיטה, ודברי הגמ' ביומא הם לדעת רבנן. ותימה דאמאי לר"ש מיגרע גרע דאין לעריפה דין שחיטה.
וצ"ל דהנה מחלוקת רבנן ור"ש היא דלרבנן אף שחיטה שאינה מתירה לגמרי נקראת שחיטה, ולר"ש ילפינן מטבות טבח והכן דבעינן שחיטה המתירה באכילה. וא"כ רק אליבא דרבנן שייך לומר דעריפת עגלה נחשבת שחיטה, משום דלדיהו מצינו שיש שם שחיטה אף על שחיטה שאינה מתירה באכילה, אך לר"ש כיון דע"כ אין העריפה מתירה באכילה בהכרח שאינה כשחיטה, ואינה מועילה אף לענין טומאת נבילות. ואף דמצינו דשחיטת טריפה מהני לטהר מטומאת נבילה אף שאינה מותרת באכילה, ולא מסתברא דר"ש יחלוק ע"ז, התם שאני דגזה"כ הוא דומיא דשחוטין חוץ, אבל ליכא למילף מינה לעלמא.